

Podporný dokument k určeniu rozsahu podpory z Fondu na spravodlivú transformáciu

verzia 1, 9. február 2021

Pripravila: Sekcia inovácií, strategických investícií a analýz (HUB), MIRRI SR
Kontaktná osoba: Ing. Stanislav Voskár, stanislav.voskar@vicepremier.gov.sk

Cieľ dokumentu

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len ako „MIRRI“) ako orgán zodpovedný za prípravu Plánu spravodlivej transformácie, ktorého vypracovanie je podmienkou pre čerpanie prostriedkov z Fondu na spravodlivú transformáciu (ďalej aj ako „FST“), vydáva tento podporný dokument pre účely bližšej **špecifikácie plánovaného rozsahu** podporovaných činností z FST. Cieľom tohto dokumentu je **priblížiť problematiku** oprávnenosti z FST, ktorej porozumenie je hlavným aspektom pri hľadaní **zmysluplných a udržateľných investičných zámerov**, a taktiež poukázať na časový harmonogram implementácie.

Dokument vychádza predovšetkým z Návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým bol zriadený Fond na spravodlivú transformáciu (ďalej len ako "Nariadenia") a z jeho nekonsolidovanej verzie po treťom (finálnom) trialógu zo dňa 9.12.2020¹. Informácie v tomto dokumente budú priebežne aktualizované na základe finálnej verzie Nariadenia.

Vznik Fondu na spravodlivú transformáciu a celková alokácia pre všetky členské štáty EÚ

Dňa 11. decembra 2019 Európska komisia prijala oznámenie k **Európskej zelenej dohode** (Green Deal²), ktorým stanovila plán novej politiky rastu pre Európu. V súlade s klimatickými cieľmi EÚ dosiahnuť do roku 2030 čisté domáce **zníženie emisií skleníkových plynov** v porovnaní s rokom 1990 aspoň o 55 % a účinného a spravodlivého **dosiahnutia klimatickej neutrality EÚ** do roku 2050 sa v rámci Európskej zelenej dohody navrhol **Mechanizmus spravodlivej transformácie** (Just Transition Mechanism). Zameriava sa na tie regióny a odvetvia, ktoré sú transformáciou najviac postihnuté vzhľadom na ich závislosť od fosílnych palív vrátane uhlia, rašeliny a roponosnej bridlice alebo od priemyselných postupov spojených s vysokými emisiami skleníkových plynov. Mechanizmus spravodlivej transformácie **pozostáva z troch pilierov**:

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13719-2020-INIT/en/pdf>

² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sk

Kým Fond na spravodlivú transformáciu poskytne finančné prostriedky primárne **vo forme grantov**, zvyšné dva zdroje financovania (návrtné formy) plánované ako súčasť Mechanizmu spravodlivej transformácie (osobitná schéma v rámci Programu InvestEU a úverový nástroj pre verejný sektor EIB) budú stimulovať **verejné a súkromné investície** podporou investičných projektov finančných partnerov, ako je EIB.

V rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie je celková alokácia pre všetky členské štáty EÚ zapojené do tohto mechanizmu 100 mld. eur – z toho 17,5 mld. eur je vyhradených pre prvý pilier (459 mil. eur pre Slovenskú republiku) a 82,5 mld. eur pre druhý a tretí pilier Mechanizmu spravodlivej transformácie (alokácia pre Slovenskú republiku pre tieto návratné finančné zdroje je otvorená v rámci finančného rámca).

Cieľ a miera podpory z Fondu na spravodlivú transformáciu

V rámci programového obdobia 2021 –2027 bude FST **samostatnou prioritnou osou** Operačného programu Slovensko. Podľa návrhu nariadenia sa predpokladá **financovanie z FST** pre menej rozvinuté regióny vo výške 85 % a 50 % pre viac rozvinuté regióny.

Fond na spravodlivú transformáciu bude kľúčovým nástrojom na riešenie dôsledkov transformácie, podporu území, ktoré sú najviac postihnuté prechodom ku klimatickej neutralite, a na zabránenie nárastu regionálnych rozdielov.

Špecifickým cieľom FST je:

„umožňovať regiónom a ľuďom **riešiť sociálne, zamestnanecké, hospodárske a environmentálne dôsledky** prechodu na dosiahnutie klimatických cieľov Únie do roku 2030 a klimaticky neutrálneho hospodárstva do roku 2050, ktoré sú založené na Parížskej dohode“

Podpora z Fondu na spravodlivú transformáciu bude podmienená schválením **plánov spravodlivej transformácie územia**, ktoré musia obsahovať najmä opis záväzkov SR, pokiaľ ide o proces transformáciu v súlade s národným energetickým a klimatickým plánom a cieľom klimatickej neutrality EÚ do roku 2050.

Schválením plánov spravodlivej transformácie územia sa umožní poskytovanie podpory nielen z Fondu na spravodlivú transformáciu, ale aj z osobitnej schémy na spravodlivú transformáciu v rámci Programu InvestEU (druhý pilier Mechanizmu spravodlivej transformácie) a z úverového nástroja pre verejný sektor implementovaného v partnerstve s EIB (tretí pilier), ktorým sa budú podporovať investície v dotknutých územiach. Pre podporu v rámci druhého a tretieho piliera mechanizmu spravodlivej transformácie, je potrebné v pláne spravodlivej transformácie územia **stanoviť sektory a oblasti**, ktoré je možné v rámci týchto pilierov podporiť.

Oprávnené územia a prerozdelenie alokácie

Práve z dôvodu spravodlivého prístupu k viacerým regiónom, ktoré čelia problémom spojeným s emisiami skleníkových plynov a potrebou dekarbonizácie, budú súčasťou prípravy Mechanizmu spravodlivej transformácie na Slovensku **okrem regiónu hornej Nitry**, ktorá bude po roku 2023 najviac zasiahnutá pozastavením banskej ťažby a výroby elektriny a tepla z uhlia, **aj ďalšie tri regióny na Slovensku**: Košický, Banskobystrický a Bratislavský.

Podpora z Fondu na spravodlivú transformáciu, ktorá je aktuálne pre Slovensko **alokovaná vo výške 459 mil. eur (grantová zložka)**, bude založená na Pláne spravodlivej transformácie. Súčasťou prípravy Plánu spravodlivej transformácie bude **analýza transformačného potenciálu**, na základe ktorej dôjde k potvrdeniu oprávnenosti čerpania jednotlivých regiónov z FST a spravodlivému prerozdeleniu alokácie medzi jednotlivé regióny. Alokácia prostriedkov z FST **bude brať do úvahy rozsah**, v akom budú jednotlivé regióny čeliť transformačným výzvam súvisiacim **s potrebou znížovania emisií skleníkových plynov** a sociálnym výzvam v súvislosti **so stratou pracovných miest** vyplývajúcich z transformácie.

Rozsah podpory

Z FST sa podporujú len tie činnosti, ktoré umožňujú regiónom a ľuďom riešiť **sociálne, hospodárske a environmentálne dôsledky prechodu na klimaticky neutrálne hospodárstvo** a prispievajú k implementácii plánov spravodlivej transformácie územia.

Hospodárska diverzifikácia

Oprávnené aktivity

1 Produktívne investície do MSP vrátane mikropodnikov a začínajúcich podnikov, ktoré vedú k ekonomickej diverzifikácii, modernizácii a konverzii

2 Investície do vytvárania nových firiem, a to aj prostredníctvom podnikateľských inkubátorov a poradenských služieb, ktoré vedú k vytváraniu pracovných miest: (1) podnikateľské inkubátory, (2) konzultačné služby

3 Investície do výskumných a inovačných aktivít vrátane investícií univerzít a verejných výskumných inštitúcií a podpora prenosu pokrokových technológií

4 Investície do digitalizácie, digitálnych inovácií a digitálnej prepojitelnosti.

Udržateľné životné prostredie

Oprávnené aktivity

1 Investície do regenerácie a dekontaminácie brownfieldov, obnovy pozemkov a podľa potreby vrátane zelenej infraštruktúry a obnovy projektov so zreteľom na zásadu „znečisťovateľ platí“;

2 Investície do zavádzania technológií, ako aj do systémov a infraštruktúr pre dostupnú čistú energiu vrátane technológií na skladovanie energie a do znižovania emisií skleníkových plynov

3 Investície do obnoviteľnej energie v súlade so smernicou o obnoviteľnej energii (EÚ) 2018/20018 vrátane v nej stanovených kritérií udržateľnosti a do energetickej účinnosti vrátane na účely znižovania energetickej chudoby

4 Investície do inteligentnej a udržateľnej miestnej mobility vrátane dekarbonizácie miestneho dopravného sektoru a jeho infraštruktúry

5 Obnova a modernizácia sietí diaľkového vykurovania s cieľom zlepšiť energetickú efektívnosť systémov diaľkového vykurovania a investície do výroby tepla za predpokladu, že sú napájané výlučne z obnoviteľných zdrojov energie

6 Investície na podporu obehového hospodárstva: (1) podpory prostredníctvom predchádzania vzniku odpadu, (2) znižovania objemu odpadu, (3) efektívneho využívania zdrojov, (4) opätovného použitia, (5) opráv a recyklácie.

Kvalita života a sociálna infraštruktúra

Oprávnené aktivity

1	Zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikácia pracovníkov a uchádzačov o zamestnanie	
2	Pomoc uchádzačom o zamestnanie pri hľadaní pracovného miesta	
3	Aktívne začleňovanie uchádzačov o zamestnanie	
4	Dalšie činnosti v oblasti vzdelávania a sociálneho začlenenia vrátane, ak je to riadne odôvodnené, infraštruktúry na účely výchovných stredísk, zariadení starostlivosti o deti a staršie osoby, ak sú uvedené v územných plánoch spravodlivej transformácie v súlade s článkom 7 Nariadenia.	

Nevyhnutné aspekty investičných zámerov

- investície by mali **podporovať miestne hospodárstvo** a byť **dlhodobo udržateľné**, s prihliadnutím na všetky ciele ekologického dohovoru;
- financované projekty by mali prispievať a napomáhať k prechodu **na klimaticky neutrálne a obehové hospodárstvo**;
- v prípade **upadajúcich odvetví**, ako je výroba energie z čierneho a hnedého uhlia, rašeliny a roponosnej bridlice alebo ťažba týchto tuhých fosílnych palív, by mala byť podpora naviazaná **na postupné ukončovanie** činnosti a na zodpovedajúce **zníženie úrovne zamestnanosti**;
- pokiaľ ide o transformáciu **odvetví s vysokou úrovňou emisií skleníkových plynov**, podpora by mala byť zameraná na nové činnosti **zavádzaním nových technológií, nových postupov** alebo výrobkov, ktoré povedú k významnému zníženiu emisií v súlade s cieľmi EÚ v oblasti klímy do roku 2030 a v súlade s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu EÚ do roku 2050 pri **zachovaní a posilnení zamestnanosti** a predchádzaní zhoršovaniu životného prostredia;

- osobitná pozornosť by sa mala venovať aj činnostiam, ktorými sa podporuje **inovácia a výskum v oblasti pokročilých a udržateľných technológií**, ako aj v oblasti **digitalizácie a digitálnej konektivity**, a to za predpokladu, že takéto opatrenia pomôžu zmierniť negatívne vedľajšie účinky prechodu ku klimaticky neutrálnemu a obehovému hospodárstvu a prispievajú k nemu;
- v záujme ochrany občanov, ktorí sú najviac zraniteľní voči klimatickej transformácii, by sa mal FST vzťahovať aj na **zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu pracovníkov s cieľom pomôcť im prispôbiť sa novým pracovným príležitostiam**, ako aj poskytnúť uchádzačom o zamestnanie pomoc pri hľadaní zamestnania a aktívne ich začleňovať do trhu práce;
- **MSP**: S cieľom posilniť hospodársku diverzifikáciu území postihnutých transformáciou, by sa z FST mala poskytovať **podpora na produktívne investície v MSP**. Produktívne investície by sa mali chápať ako investície do fixného kapitálu alebo nehmotného majetku podnikov s cieľom vyrobiť tovar a služby, čím sa **prispieje k tvorbe hrubého kapitálu a k zamestnanosti**;
- **veľké podniky**: V prípade iných podnikov ako MSP by sa produktívne investície mali podporovať len vtedy, ak sú potrebné na zmiernenie zániku pracovných miest vyplývajúceho z transformácie, a to **vytvorením alebo ochranou značného počtu pracovných miest**, pričom nesmú viesť k premiestneniu alebo byť jeho výsledkom;
- investície do **existujúcich priemyselných zariadení vrátane zariadení, na ktoré sa vzťahuje systém Únie na obchodovanie s emisiami**, by mali byť povolené, ak prispievajú k prechodu na klimaticky neutrálne hospodárstvo do roku 2050 a **cielia výrazne pod úroveň príslušných referenčných hodnôt** stanovených na bezodplatné pridelovanie emisných kvót podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES a ak vedú k **ochrane značného počtu pracovných miest**. Akékoľvek takéto investície by mali byť **náležite odôvodnené** v príslušnom pláne spravodlivej transformácie územia;
- podpora z FST bude podmienená účinnou implementáciou procesu transformácie na konkrétnom území s cieľom dosiahnuť klimaticky neutrálne hospodárstvo.

Z FST sa podporujú len **tie činnosti, ktoré priamo súvisia s jeho špecifickým cieľom**, a ktoré budú prispievať k implementácii plánu spravodlivej transformácie územia.

Okrem toho sa môžu z FST podporovať v oblastiach označených ako podporované oblasti v súlade s článkom 107 ods. 3 písm. a) a c) ZFEÚ produktívne investície do iných podnikov než MSP za predpokladu, že takéto investície boli schválené ako súčasť plánu spravodlivej transformácie územia na základe informácií požadovaných podľa článku 7 ods. 2 písm. h). Takéto investície sú oprávnené len vtedy, ak sú potrebné na implementáciu plánu spravodlivej transformácie územia.

Z FST možno podporovať aj investície na zníženie emisií skleníkových plynov z činností uvedených v prílohe I k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES za predpokladu, že takéto investície boli schválené ako súčasť plánu spravodlivej transformácie územia na základe informácií požadovaných podľa článku 7 ods. 2 písm. i). Takéto investície sú oprávnené len vtedy, ak sú potrebné na implementáciu plánu spravodlivej transformácie územia.

Nepodporované činnosti

Neoprávnené aktivity:

- vyradenie jadrových elektrární z prevádzky alebo ich výstavba;
- výroba, spracovanie a uvádzanie tabaku a tabakových výrobkov na trh;
- podniky v ťažkostiach, ako sú vymedzené v článku 2 ods. 18 nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014; pokiaľ to nie je povolené podľa dočasných pravidiel štátnej pomoci v prípade výnimočnej situácie alebo podľa pomoci de minimis na podporu investícií redukujúcich energetické náklady v kontexte procesu energetickej transformácie;
- investície súvisiace s výrobou, spracovaním, prepravou, distribúciou, skladovaním alebo spaľovaním fosílnych palív.

Úloha externého poradcu pri tvorbe Plánu spravodlivej transformácie (PST)

Európska komisia na žiadosť MIRRI obstarala prostredníctvom nástroja Európskej komisie - Programu na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) pod DG Reform – **externého poradcu, spoločnosť PricewaterhouseCoopers (PwC)**, ktorý bude pomáhať MIRRI pri tvorbe PST. Spoločnosť PwC bude participovať **v celom procese prípravy PST**.

Spoločnosť PwC bude tiež **aktívne spolupracovať so zainteresovanými stranami** prostredníctvom pracovných skupín a rozhovorov s jednotlivými zainteresovanými stranami, prezentácií a workshopov, ako aj poskytovaním know-how, a sprostredkovaním zahraničnej praxe a skúseností.

Predpokladaná časová os aktivít súvisiacich s PST a čerpaním z FST

	2021					2022	2023	2026	2030
	Január	Február	Apríl December					
1. Príprava formuláru na predkladanie projektových zámerov	■								
2. Zverejnenie online výzvy na predkladanie projektových zámerov		■							
3. Zber projektových zámerov	■	■	■	■	■	■	■	■	
4. Identifikácia pilotných projektových zámerov			■						
5. Finalizácia Plánu spravodlivej transformácie			■						
6. Schválenie Plánu spravodlivej transformácie zo strany EK					■				
7. Zazmluvnenie pilotných projektov a začiatok čerpania z FST					■				
8. Predpoklad zazmluvnenia projektov predstavujúcich vyčerpanie 60% zdrojov z FST						■			
9. Ukončenie implementácie prvej fázy zazmluvnených projektov							■		
10. Predpoklad zazmluvnenia projektov predstavujúcich vyčerpanie 40% zdrojov z FST							■		
11. Ukončenie implementácie druhej fázy zazmluvnených projektov									■

Príklady projektových zámerov v rámci PST zo zahraničia

CZ Česká republika

Príklady projektových zámerov v rámci FST v ČR v 3 transformujúcich sa krajoch (Moravsko-sliezsky kraj, Karlovarský kraj a Ústecký kraj):

- Vytvorenie **Centra vedy a techniky** (R&DC), vytvorenie infraštruktúry pre univerzitu (UNI) a súvisiace činnosti
- Nábor kvalitných odborníkov (domácich i zahraničných), začatie spolupráce s vedecko-výskumnými tímami a **budovanie novej fyzickej infraštruktúry** v podobe odborných učební, laboratórií, zariadení a strojov
- **Centrum energetických a environmentálnych technológií**
- **Transformácia post-ťažobnej krajiny** okresu Karviná do roku 2030 - POHO2030

Viac na www.restartregionu.cz

Projektové zámery v rámci FST sú sústredené do 5 pilierov:

Čistá energia	<ul style="list-style-type: none"> Fotovoltaické parky (~2GW, projekty PPC a ELPE) Závod na výrobu zeleného vodíka (Solaris) Zariadenia na skladovanie energie (Eunice) Výskumný energetický a technologický park (PPP s UWM)
Priemysel, malé podniky a obchod	<ul style="list-style-type: none"> Priemyselný park zameraný na elektromobilu (lítiové batérie, ...) Vytvorenie jednotky riadenia odpadového hospodárstva Spracovanie biomasy
Inteligentná poľnohospodárska výroba	<ul style="list-style-type: none"> Smart poľnohospodárska výrobná jednotka, využívajúca pokročilé technológie (hydropónia) realizovaná potravinárskou spoločnosťou
Udržateľný cestovný ruch	<ul style="list-style-type: none"> Vinársky turistický ekosystém štandardu severného Talianska
Ostatné investície	<ul style="list-style-type: none"> Najmodernejšia rehabilitačná klinika (PPP + verejný sektor)

**JUST TRANSITION
DEVELOPMENT PLAN**

W. Macedonia: Expressed interest in 11 major projects estimated to mobilize over €2 billion in new investments in the region

		Large investments under consideration	Estimated investment
 Clean energy		Photovoltaic parks (~2GW) by PPC and ELPE Green hydrogen production unit by Solaris Power storage facilities by Eunice Field of energy research and technology ¹ with PPP with UWM ²	~€1.5B
 Industry, small industry and trade		Industrial park with emphasis on the manufacturing of electromobility products (lithium batteries, etc.) by a nationwide group Establishment of a waste management unit Biomass processing centre	~€200M
 Smart agricultural production		Smart agricultural production units of the latest technology (hydroponics) from an international company in the food industry	~€100M
 Sustainable tourism		Wine tourism ecosystem to the standards of Northern Italy, interest from a leading company in winemaking	~€25M
 Other investments		State-of-the-art physical rehabilitation clinic with PPP with public body	~€60M

¹. Indicatively: electromobility, hydrogen and alternative fuels, storage technologies ². University of Western Macedonia Source: PPC, ELPE, Investment plans, Proposals, SDAM Team Analysis

 Private entity

 Public entity

 PPP

Viac na www.sdam.gr

Prioritné oblasti:

<p>1 </p> <p>Transformácia rašelinového priemyslu vo forme podpory rekultivácie dotknutých území a podpory využívania inovácií v rašelinovom priemysle</p>	<p>2 </p> <p>Rozvoj zelených priemyselných parkov</p>	<p>3 </p> <p>Zlepšovanie ekologickosti v podnikaní prostredníctvom podpory energetickej efektívnosti</p>	<p>4 </p> <p>Podpora bezemisnej mobility v municipalitách, hlavne prostredníctvom podpory zavádzania bezemisnej verejnej dopravy</p>	<p>5 </p> <p>Rozvoj zručnosti a preškoľovania v dotknutých regiónoch</p>
---	--	---	---	---